

Vovchasta N. Ya.

DIDACTIC GAME AS A METHOD OF ACTIVE TRAINING
OF THE FUTURE CIVIL PROTECTION OFFICERS

The article reveals the role of the didactic games as an active method of training of civil protection students. Didactic function of the game is shown. The scheme efficiency didactic games at workshops with foreign language for professional purposes is presented. The role of the teacher in practical classes is analyzed. Methodical bases of development of didactic games with a focus on professional activities and taking into account the age characteristics and interests of students, useful resources in the study of language, motivation factors in the learning process, remuneration and promotion, cooperation of students and teachers as an important condition for learning, training and methodical discipline, modern computerized audience are treated. Examples of didactic games aimed at acquiring lexical and grammatical material development and communication skills are shown.

So, analysis of the scientific and technical literature and conducted a survey has allowed us to write the following conclusions: active learning methods using didactic games with a focus on professional activity of future specialists civil protection increased interest in practical exercises, stimulates exchange between the students and the new acquired information; consolidation and awareness previously learned; students seeking optimal solutions to professional problems that guarantees success in the real similar situation; increases the motivation of students by encouraging and rewards; through games students overcome emotional and psychological barriers between teacher and student's group.

Key words: didactic game, cadet, civilian protection, teacher, foreign language professional orientation, active learning method.

УДК 378.091.3:[81'243:338.48]

Івасів Н. С.*

ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З ТУРИЗМОЗНАВСТВА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ
У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається питання застосування особистісно орієнтованих технологій у процесі самостійної роботи з іноземної мови майбутніх фахівців з туризмознавства. Показано, що комплексне застосування інформаційно-комунікаційних та особистісно орієнтованих педагогічних технологій дозволяє досягати автономії у вивченні іноземної мови. Проаналізовано комплексний вплив когнітивних, комунікативних, соціокультурних і психологічних чинників на ефективність реалізації особистісно орієнтованих технологій у процесі самостійної роботи студентів. Поєднання цих технологій забезпечує високий рівень самостійності, формує автономію студентів у вивченні іноземної мови.

Ключові слова: іноземна мова, самостійна робота, автономія студентів, педагогічні технології.

Самостійна робота студентів з іноземної мови є однією з важливих складових навчального процесу. Вона має багатофункціональний характер – допомагає оволодіти іноземною мовою як необхідною професійною складовою сучасного фахівця, сприяє формуванню навичок автономного набуття знань і розвитку інформаційної культури. Сьогодні важливим завданням вищих навчальних закладів є формування особистості студента як активного суб'єкта навчальної діяльності, його всебічної підготовки до безперервного процесу освіти, саморозвитку і самовдосконалення.

У площині практичного оволодіння іноземною мовою головною метою самостійної роботи є формування у студентів відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції під час вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі, підготовка

*© Івасів Н. С.

студентів до ефективної самоосвітньої роботи з іноземної мови після закінчення вищого навчального закладу.

Актуальність цієї проблеми пов'язана з розробленням і впровадженням нових навчальних планів у ВНЗ України, які передбачають значне збільшення кількості годин на самостійну роботу студентів згідно з тенденціями європейської освіти. Стають пріоритетними навчальні технології, орієнтовані на особистість студента, його інтереси, потреби і можливості, а також на методи навчання, які забезпечують високий рівень самостійності студентів.

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної лінгводидактики є орієнтація навчального процесу на активну автономну, особистісно орієнтовану діяльність студентів. Найбільш комплексно ця проблема досліджується в працях зарубіжних учених Б. Андре, Ф. Бенсона, Д. Літла, С. Френе, А. Олека, Л. Порше, Х. Холека, які вивчають самостійну роботу студентів у контексті технології автономного навчання. Проблема вивчення дисципліни «Іноземна мова» сьогодні активно досліджується й іншими вченими.

Так, одна з провідних теоретиків з питань організації самостійної роботи з іноземної мови Н. Коряковцева у своїй праці наголошує на активній самостійній роботі студентів, створенні умов для їхнього самовираження та саморозвитку, забезпеченні відповідного освітнього середовища для формування їхньої особистої активності [4]. Дослідниця визначає автономію суб'єкта навчання як «здатність суб'єкта самостійно здійснювати свою навчальну діяльність, активно й свідомо керувати нею, забезпечувати її рефлексію й корекцію, накопичувати індивідуальний досвід, відповідально та незалежно ухвалювати кваліфіковані рішення щодо навчання в різних навчальних контекстах за певного ступеня незалежності від викладача» [3].

О. Соловова розглядає автономію як основу для створення таких умов навчання, під час яких кожен дорослий учень може вибудовувати власну навчальну траєкторію, виходячи зі своїх реальних потреб, а також можливостей того навчального середовища, в якому він перебуває. Автономія – це передусім рівна відповідальність студентів і педагогів за результати своєї праці, коли студент має право вибирати, що, як і з ким вчити, як звітувати за результат, а навчальний заклад надає йому це право, одночасно зумовлюючи і весь ступінь відповідальності за дотримання передбачених договором обов'язків, термінів, обсягу виконання робіт, а також наслідку порушення встановлених і узгоджених правил [8].

О. Тарнопольський та С. Кожушко вважають, що для навчання іноземної мови студентів економічних факультетів необхідно запроваджувати автономію творчої навчальної діяльності [9], під час якої студенти самостійно вирішують проблемні творчі завдання засобами іноземної мови.

Дослідження Ю. Петровської присвячено вирішенню питання підготовки майбутнього фахівця транспортної галузі до вивчення англійської мови без прямого керівництва викладача. У роботі проаналізовані психолого-педагогічні передумови організації автономного навчання англійської мови, уточнено вміння психологічної структури автономного студента у зв'язку з вивченням англійської мови [6].

Формування автономії майбутніх фахівців з туризмознавства у вивченні іноземної мови здійснюється засобами інформаційно-комунікаційних технологій [1] у процесі реалізації особистісно орієнтованих технологій, зокрема проектних [2; 7]. Однак доцільно детальніше дослідити взаємодію цих технологій та їх кумулятивний ефект.

Таким чином, метою нашої статті є аналіз комплексного впливу особистісно орієнтованих технологій на розвиток автономії майбутніх фахівців з туризмознавства у вивченні іноземної мови. Зокрема, завданнями статті є дослідження когнітивних, комунікативних, соціокультурних і психологічних факторів у реалізації особистісно орієнтованих технологій у процесі самостійної роботи майбутніх фахівців з туризмознавства.

Самостійна робота з іноземної мови як вид навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів має свої завдання і відрізняється певною специфікою від аудиторної навчальної діяльності, що здійснюється під безпосереднім керівництвом викладача. Основним її завданням є розвиток у студентів мотивації до набуття нових знань та умінь здобувати їх шляхом особистих пошуків, а також формування в них творчого підходу до навчальної, наукової і практичної роботи.

Самостійна робота студентів має відповідати певним дидактичним вимогам, а саме:

- має здійснюватися самими студентами – бути системою їх особистих дій;
- передбачає опору на особистий інтерес до вивчення іноземної мови;
- передбачає розв'язання конкретних дидактичних завдань, необхідних для глибокого і міцного засвоєння матеріалу, що вивчається;
- передбачає формування навичок і вмінь, які забезпечують зростання самостійності студентів під час розв'язання навчальних пізнавальних завдань;
- передбачає стимулювання пізнавальної активності студентів;
- забезпечує можливість отримання нової інформації професійного спрямування за допомогою читання літератури іноземною мовою.

Реалізація викладених вимог є найбільш оптимальною в умовах комплексного використання можливостей особистісно орієнтованих технологій, які сприяють повноцінному вияву й розвитку особистісних якостей студента [5]. При цьому створюються умови для розвитку здатності (умінь) студентів самостійно керувати своєю навчальною діяльністю в процесі вивчення іноземної мови. У рамках технології автономії студентів з вивчення іноземної мови відбувається відмова від авторитарного навчання, де головним джерелом інформації є викладач. Роль викладача полягає не в керівництві навчальним процесом, а у створенні певних умов для розвитку і формування у студентів навичок і вмінь з оволодіння іноземною мовою, здатності самостійно керувати навчальною діяльністю. Викладач виконує роль стратега, консультанта, помічника.

До технологій, що активізують самостійну роботу, формують автономію майбутніх фахівців з туризмознавства, можна віднести проектні. Студент має володіти навичками самостійної, автономної роботи, які допоможуть йому організувати свою діяльність (уміти переробляти текст, збирати необхідну інформацію, факти, уміти їх аналізувати, робити висновки, працювати з довідковими матеріалами, користуватися комп'ютером, планувати свою діяльність, приймати рішення, досліджувати, оцінювати результати роботи). У ході роботи над проектом розвиваються іншомовні механізми, тобто рівень володіння засобами мови, і формується філологічне мислення, оскільки у процесі підготовки проекту створюються умови для розвитку мотивації до вивчення іноземної мови, її зв'язку з рідною мовою, різних мовних явищ. У культурологічній площині під час підготовки до проекту розширюються фонові знання студента, його світогляд та інформованість. Водночас розвиваються пізнавальні функції психіки, тобто різні прийоми запам'ятовування, інтелектуальні функції: синтез-аналіз, мовні узагальнення, абстракції, формується логіка мислення – послідовність викладення матеріалу, інформативність і повнота висловлювання, взаємозв'язок аргументів і наслідків. У психологічній площині відбувається розвиток важливих якостей характеру особистості, таких як посидючість, самостійність, розвивається культура розумової праці, оволодіння широким спектром засобів отримання інформації.

Важливим інструментом в організації самостійної роботи майбутніх фахівців з туризмознавства стають сучасні інформаційні технології, які відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, розширюють комунікативні можливості, дають нові засоби для творчості, набуття і засвоєння різних професійних навичок.

Під час самостійної роботи з професійно орієнтованими інтернет-ресурсами та участі у відповідних інтернет-форумах майбутні фахівці з туризмознавства занурюються в іншомовне середовище, розвивають комунікативні навички, вступаючи в безпосередній

віртуальний контакт з носіями мови і культури. Це сприяє подоланню психологічних бар'єрів до спілкування іноземною мовою та стимулює подальше її вивчення. Інформаційно-комунікаційні технології наближують навчальну діяльність до реальної дійсності та дають можливість студентам виявити ініціативу та самостійність у навчальному процесі.

Поєднання згаданих технологій дає кумулятивний ефект, створюючи умови для позитивного емоційного налаштування на вивчення іноземної мови, активізуючи творчу діяльність та стимулюючи студентів до самостійного вибору і прийняття рішень, до самостійної організації та керування особистою діяльністю, розвиваючи при цьому рефлексію та самооцінку.

Поряд із цим можна стверджувати, що вивчення студентами іноземної мови в поєднанні з фаховими предметами з туризмознавства дає ефект синергії. З одного боку, дослідження туристичних ресурсів інших країн, а також вітчизняних ресурсів з огляду залучення іноземних туристів вимагає застосування іноземної мови, робить її вивчення цікавішим і більш умотивованим. З іншого боку, знання іноземної мови значно підвищує ефективність підготовки студентів з фахових предметів у галузі туризмознавства, підвищуючи їх мотивацію до майбутньої професії. У результаті отримуємо додаткову мотивацію як до вивчення іноземної мови професійного спрямування, так і до вивчення фахових предметів з туризмознавства порівняно з тим, як би ці дисципліни вивчалися ізольовано одна від одної.

Таким чином, застосування особистісно орієнтованих педагогічних технологій дозволяє реалізувати автономію у вивченні іноземної мови. Студент починає виступати як активний творчий суб'єкт навчального процесу, який здатний керувати своєю навчальною діяльністю. Унаслідок цього розвивається активне самостійне мислення, фантазія, креативність, вміння не просто запам'ятовувати і відтворювати, а застосовувати знання на практиці, вміння самостійно планувати дії, прогнозувати можливі варіанти вирішення завдань і реалізовувати їх, вибирати та застосовувати навчальні стратегії (здатність здійснювати пошук, виділяти головне та другорядне, порівнювати мовні явища іноземної та рідної мов, вміння групувати, класифікувати, систематизувати, узагальнювати, робити висновки, складати план, готувати повідомлення, вміння користуватися словником і довідковою літературою), здійснюючи при цьому самоконтроль і самооцінювання.

Доведено, що застосування особистісно орієнтованих педагогічних технологій у комплексі з інформаційно-комунікаційними підвищує ефективність підготовки з іноземної мови, забезпечує здатність у майбутніх фахівців з туризмознавства до іншомовного спілкування в конкретних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях з урахуванням професійного мислення, а також формує навички автономного набуття знань і розвиток інформаційної культури, що дає підстави стверджувати про кумулятивний ефект поєднання згаданих технологій.

Важливою особливістю самостійної роботи у вивченні іноземної мови майбутніми фахівцями з туризмознавства є ефект синергії від поєднання з вивченням фахових предметів, що виявляється в додатковій мотивації до навчання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на детальний аналіз мотиваційних чинників під час сумісного застосування технологій автономної роботи майбутніх фахівців з туризмознавства в процесі вивчення іноземної мови.

Література:

1. Вильшинецкая Е. Н. Практические вопросы использования интернета в преподавании английского языка в вузе / Е. Н. Вильшинецкая // ИТО-2001 «Информационные технологии в образовании» (Москва, ноябрь 2001 г.) : труды XI Междунар. конфер.-выставки [Электронный ресурс]. – М., 2001. – Режим доступа : <http://ito.edu.ru/2001/ito/П/2/П-2-3.html>.

2. Клак І. Є. Особливості реалізації проектної методики у процесі формування навичок іншомовного спілкування / І. Є. Клак // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2008. – Вип. 37. – С. 107-110.
3. Коряковцева Н. Ф. Автономия учащегося в учебной деятельности по овладению иностранным языком как образовательная цель / Н. Ф. Коряковцева // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 1. – С. 9-14.
4. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н. Ф. Коряковцева. – М. : АРКТИ, 2002. – 176 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Індивідуалізація навчання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва. – К. : Вища школа, 1987. – 140 с.
6. Петровська Ю. В. Методика організації автономного навчання англійської мови студентів технічних спеціальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Юлія Валеріївна Петровська. – К., 2010. – 24 с.
7. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностр. языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 3-10.
8. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс / Е. Н. Соловова. – М. : АСТ Астрель, 2008. – 272 с.
9. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения : учебное пособие / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – К. : Ленвит, 2004. – С. 97-100.

Ивасив Н. С.

ТЕХНОЛОГИИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ТУРИЗМОВЕДЕНИЮ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ АВТОНОМИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Рассмотрен вопрос применения личностно-ориентированных технологий в процессе самостоятельной работы по иностранному языку будущих специалистов по туризмоведению. Показано, что комплексное применение информационно-коммуникационных и личностно-ориентированных педагогических технологий позволяет достичь автономии в изучении иностранного языка. Проанализировано комплексное влияние когнитивных, коммуникативных, социокультурных и психологических факторов на эффективность реализации личностно-ориентированных технологий в процессе самостоятельной работы студентов. Сочетание упомянутых технологий обеспечивает высокий уровень самостоятельности, формирует автономию студентов при изучении иностранного языка.

Ключевые слова: иностранный язык, самостоятельная работа, автономия студентов, педагогические технологии.

Ivasiv N. S.

TECHNOLOGIES OF FUTURE TOURISM SCIENCE SPECIALISTS' INDEPENDENT WORK ORGANIZATION AS DEVELOPMENT TOOL OF FOREIGN LANGUAGE STUDYING AUTONOMY

The problem of application of personally-targeted technologies in process of future tourism science specialists' independent work on foreign language is considered. It is shown that the integrated application of information and communication technologies and personally-targeted pedagogical technologies allows to achieve the autonomy of foreign language studying.

In particular, the integrated influence of cognitive, communicative, sociocultural and psychological factors on realization efficiency of personally-targeted technologies in process of students' independent work was analyzed. The combination of technologies mentioned above has a cumulative effect, providing conditions for positive emotional attitude to study foreign language. Student begins to appear as active creative agent of educational process which is able to control its educational activity. As a result, active individual thinking, imagination, creativity, the ability not only to keep in mind and reproduce but also to use knowledge on practice, the ability to plan actions individually, to predict possible variants of solving the problem and realize them, to choose and apply educational strategies are developing while self-control and self-estimation are implementing.

Further researches should be directed to the detailed analysis of motivational factors during the combined usage of independent work technologies of foreign language studying by the future tourism science specialists.

Key words: foreign language, independent work, students' autonomy, pedagogical technologies.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378.091.33:[53+51]

Костюченко Н. Ю.*

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ І МАТЕМАТИКИ

Автором зацентовано увагу на висвітленні історії виникнення проектної діяльності. У статті представлено принципи та етапи організації проектної діяльності (підготовка, планування, збір матеріалів, аналіз, презентація проекту, оцінювання виконання проекту), окреслено її мету та завдання, схарактеризовано переваги використання проектної діяльності на заняттях з фізики і математики, визначено вимоги до викладачів і студентів у процесі використання проектної діяльності, підкреслено творчий характер проектної діяльності, а не репродуктивний. Окреслено ефективність впливу проектної діяльності на процес формування математичної компетентності майбутніх учителів фізики і математики.

Ключові слова: формування, математична компетентність, математичні знання, уміння, навички, майбутні вчителі фізики і математики, проектна діяльність.

Майбутній учитель фізики і математики мусить володіти не тільки знаннями фізико-математичних дисциплін, але й особистісними якостями, такими як креативність, адаптивність, критичність мислення, самостійність у прийнятті рішень, цілеспрямованість, здатність до професійного зростання. Для успішної професійної діяльності майбутньому вчителю необхідно вміти досліджувати, розробляти навчальні посібники і програми, проектувати навчально-виховний процес, моделювати і втілювати в життя соціально значущі проекти, знаходити нестандартні підходи у вирішенні професійних завдань. Тому постає питання навчити майбутнього вчителя реалізації проектної діяльності в навчальному процесі, оскільки сьогодні від цього залежать як рівень професійної діяльності, так і сформованість математичної компетентності зокрема.

Особливості проектної діяльності як способу формування професійної компетентності розкриваються в дослідженнях Л. Беха, В. Веселової, І. Нікітіної, Т. Резника та ін. Проблема проектної діяльності в навчальному процесі досліджувалась у роботах вітчизняних і зарубіжних учених у галузі філософії, педагогіки, психології (Ю. Бабанського, В. Беспалька, Н. Бордовського, Л. Ващенко, Л. Виготського, Б. Гершунського, В. Гузєєва, В. Докучаєва, В. Загвязинського, М. Кагана, Л. Калініна, І. Котова, Ю. Кузьменко, Л. Лебедевої, О. Леонтєєва, Р. Нємова, А. Огурцова, І. Осадчого, І. Підласого, Л. Рубінштейна, В. Слєстєніна, А. Спїркина, Л. Фїрдмана, А. Хуторського, Г. Щукїної та ін.). Сучасна проблематика підготовки майбутнього вчителя до організації проектної діяльності відображена в дисертаційних дослідженнях Ю. Веселової, М. Елькіна, С. Ізбаш, О. Кручай, О. Ожерельєвої, М. Пєлагейченка, Н. Прокоф'євої, Н. Торлопової, Ю. Фильчакової.

З аналізу останніх досліджень і публікацій можна відзначити, що проблему використання проектної діяльності на заняттях з фізики й математики у процесі формування математичної компетентності майбутніх учителів фізики і математики ще недостатньо досліджено. Тому мета нашої статті полягає у визначенні можливостей

*© Костюченко Н. Ю.